

N.F.S. Grundtvig “N. M. Spandet”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.23, maj 2024

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1858 (SJ: 1230)

Teksten er etableret af Niels Riisager

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Niels Riisager, redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Jens Lei Wendel-Hansen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning Kirsten Vad

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

|A:817

N. M. Spandet.

(N. F. S. Grundtvig).

Der staaer ensteds i *den* Bog, som vor lovkyndige og retsindige Ven, velbekiendt med mange gode Bøger, dog satte over dem alle, selv over *Lovbogen*: “han var en *stille Fyrste*,” og netop, fordi dette Ord udsiger saa lidt og kan dog have saa meget at betyde, netop derfor veed jeg intet passeligere Ord at sætte paa *Spandets* Bautasteen, og intet Ord, som jeg med inderligere Overbeviisning kan udtale ved hans Baare.

Ja, at denne hensovne Hædersmand var en meget *stille Mand*, ret egenlig En af dem, man med Eftertryk har kaldt “de *Stille* i *Landet*”, som til Hverdagsbrug taler kun lidt, og, som det synes, nødig nok det, men som dyrker deres Gud, passer deres Dont og virker velgiørende i en snever huslig og venlig Kreds, alt i Stilhed, uden al Ophævelse, det er vist nok hvad vi maae kalde alle vitterligt, saa, for at udtale det, behøver man ikke, som jeg, at have kiendt, agtet og elsket den stille Mand i meer end to Snese Aar; men at vort gamle Ord om det “*stille Vand*” og den “*dybe Grund*” sjelden anvendes saa træffende som paa ham, der ikke blot var saa

lovkyndig og retsindig som Faa, |A:818| men var tillige *skarpsindig* og *dybsindig* som endnu Færre, kort sagt, at han i al Stilhed var en “aandelig *Fyrste*”, der bar sine store Evner og Kundskaber, Ønsker og Tanker, ligesaa stille, som han bar store Forurettelser og store Sorger, saa han var en af de *Høitbegavede*, som maa findes dygtige og synes skabte til en stort og ædelt gennemgribende Virksomhed; det kan vel behøve at siges høit af de Faa, som fra Ungdommen af kiendte og beundrede hans lyse Hoved, hans sikke, rolige Blik, hans utrættelige Flid og hans sjeldne Sjæls-Styrke, som han, langtfra at bære til Skue, meget mere syntes bange for at røbe¹.

Man vilde derfor neppe engang troet vort Vidnesbyrd, dersom ikke den sidste Tids Bevægelser i vort Fæderneland, der rokkede ved alt det Stillestaaende, havde saa godt som |A:819| nødt *Spandet* til at vise, at han var ikke en af *de Gamle*, som den ny Tid enten forskrækkede eller overraskede, men at han, med al sin Stilhed, var ikke blot en *Fremskridts* men en *Kæmpeskridts* Mand for ægte menneskelig og folkelig *Frihed* og *Oplysning*, og selv nu kom det dog kun halvt for Dagen hvad han havde overveiet i sit stille Sind og fundet ønskeligt til en ny Tingenes Orden baade i *Kirken*, i *Skolen* og i hele det Borgerlige Selskab; thi hverken kom han i den Stilling, hvorfra alle store borgerlige Omsving maa forberedes og gennemføres, ikke heller kunde han maaskee, efter sit stille Levnetsløb og sin tause Selvtænkning gennem mange Aar, have udfoldet al den Virksomhed og Verdens-Klogskab, som en gennemgribende Omdannelse af de *Borgerlige* Forhold kræver; saa det er endnu et Spørgmaal, om *Spandets* offentlige Liv gjorde det mere kiendt end *miskiendt*, hvad der boede i den *stille Fyrste*, hvad *Danmark*, længe uden at vide det, eiede i denne sin udmærkede, inderlig hengivne Søn, og hvad vi maae beklage, ikke blev langt anderledes frugtbart til den fornyede Glands, som vi vel alle ønsker “deiligst Vang og Vænge”, men som dog neppe Nogen af os nu øiner lyse Udsigter til!

Dog, den *stille Fyrste* var ogsaa en *ydmug* Sjæl, som satte sig selv og sin Virksomhed saa lavt, at hvad der timedes ham og hvad han fik udrettet langt overgik hans Forventning, saa det er Vennens Trøst ved hans Baare, at den *store Herre*, som han tjende først og sidst, som veed hvad der er i Mennesket, og for hvem en sagtmodig og stille Aands uforkrænkelige Væsen er saare dyrebart, Han har nu sagt til sin ydmyge Giæst: Ven! sid højere op! og derfor Fred med hans Støv! Ære med hans Navn! Velsignelse med hans Æt og Ihukommelse gennem mange Ledd!

¹

Hertil hører et lille, Verden aldeles ubekjendt, Træk fra den *Norske Høiskoles* Barndom, da man, efter *Treschovs* Fratrædelse, var meget forlegen for en *philosophisk Professor*, thi jeg henvendte da

af mig selv Opmærksomheden paa *Spandet*, som den dygtigste jeg kiendte, og *Sverdrup*, som tog Hensyn derpaa, gik i den Anledning selv til Sp. for at stifte nærmere Bekiendskab, men da jeg næste Gang talde med Sv. hørde jeg, at Sp. havde brudt meget kort af med de Ord "*jeg kan ingen Ting*". Der var dog vist ingen i alle de tre nordiske Riger, der bedre kunde været netop Professor i Philosophien i det fri Norge end *Spandet!*